

Zäherlenmäge dowam edibereliňmi?!.

Category: Kitapcy, Oba hojalygy: maldarçylyk we ekerançylyk
написано kitapcy | 24 января, 2025

Zäherlenmäge dowam edibereliňmi?!.. ZÄHERLENMÄGE DOWAM EDIBERELIŇMI?

ABŞ-da bir mekdepde bagban bolup işleýän Dwaýn Jonson haşal otlary ýok etmek üçin ulanan himiki dermany sebäpli düwnük (rak) keseline ýolugandygyny öñe sürüp suda ýüz tutdy.

Sud 2018-nji ýylyň awgustynda bagbanyň arzasyny kanagatlandyryp, düzümide glifosat maddasy bolan «RoundUp» derman serişdesini öndürýän «Monsanto» şereketini 289 million dollar öweztölegini tölemeli etdi.

Karar ýokary sud tarapyndanam oňlanyp, glifosatyň kanserogen täsiriniň bardygy anyklandy.

Şeýle ýagdaýda Fransiýada hem sud «Monsanto»-ny haşal otlary ýok etmekde ulanylýan «Lasso» derman serişdesiniň Paul Fran oisyň dem alyş ýollaryna girip zäherländigi üçin a yplady.

«Monsanto»-ny 66 milliard dollara satyn alan derman we himiki seri deler şereketi «Bayer» ABŞ-da glifosat maddasynyň düwnük keseline seb p bolmakda a yplap açylan dawalardan el çekmegini üçin şikaýat ylaryň agramly bölegi bilen ylala ya geldi.

«Bayer»-den berilen beýannamada 10 milliard 900 million dollara 125 müň dawanyň dörtden üçüsine seretmegi n goýbolsun ediljekdigi m lim edildi.

Dawanyň merkezind ki “RoundUp” derman seri desi dün y ni n köp ýurdunda ulanyl sy ýaly bizi n ýurdumyzda-da gi den ulanyl ar.

Dün y ni n i n uly GM0-ly (Genetikasy üýtgedilen organizm) tohum öndürijileri n arasynda ýer alan «Monsanto» şol derman seb pli tebigaty gora yjy aklawjyny  tagallasy bilen ýurdumyzda-da dawa turupdy.

Ine, şol ýazgymyzy  gysga a mazmuny:

Egeýiň iki düşunjeli daýhany hem-ä GMO-ly tohum, hemem kanserogen oba hojalyk da ulanylýan derman serişdelerini öndürýän dünýä läheňi «Monsanto» kompaniyasyna garşy halkara hukuk göreşiniň başyny başlady.

Hamza Kural we Tahsin Sezer atly daýhanlar Bergama Tebigat platformasynyň kömegini bilen aklawjy Senih Özaýy tapdylar. Çünkü Senay öñden bări tebigat boýunça hak-hukuklary goramakda giňden tanalýan hukukçydy.

Global läheň «Monsanto»-nyň düzümünde kanserogen glifosat bolan önümlerini ýurdumyzda arkaýyn satýandygyny öňe süren aklawjy Özaý birinji nobatda Ekerancylyk we Tokaý ministrligine ýüz tutdy. Ýewropada we Amerikada şereketiň hemde glofosatyň garşysyna çykarylan kararlary ýatladyp, ministrligiň azyk howpsuzlygy, jemgyýet sagdynlygy we ekologik howpsuzlyk üçin herekete geçilmegini talap etdi.

Şikaýatnamasynda konstitusiýadaky we kanunlardaky maddalara goldanyp «Monsanto»-nyň önum köpdürliliği bilen glifosatly ekerancylyk dermanlarynyň lisenziýasynyň hem-de rugsatnamalarynyň ýatyrylyp, satuwdan ýygnalmagyny, bu maddanyň ekerancylykda ulanylýan derman önemciliğinde ee oba hojalyk ullanşygynدا gadagan edilmegini talap etdi.

Emma ministrlık şikaýatnama seretmek üçin kanuny möhlet bolan altmyş günüň dowamynda hiç hili jogap bermedi. Şonuň üçinem bu boýunça arz etmäge hukugy dörän Özaý daýhanlar Tahsin Sezeriň we Hamza Kuralyň adyndan Ankaranyň 18-nji sebit adminstratiw suduna arz etdi.

«Monsanto»-nyň kanserogen önümleriniň reseptsiz satylýandygy nygtalýan şikaýatnamada şeýle setirler bar:

«Türkiýaniňem gol çeken halkara Rio şertnamasynyň ätiýaçly çemeleşme prinsipinde bir işiň daş-töwerege oňaýsyz netijeleri döredip biljekdigi meselesinde düýpli şübhäniň orta çykan ýagdaýynda ylmy subutnamanyň gelerine garaşyp durman öňüni alyş işleriniň geçirilmegini göz öňüne tutýar. Ätiýaçly çemeleşme prinsipi göz önünde tutulmazdan ýerine ýetiriljek işler öwezini dolup bolmajak zyýanlaryň bolmagyna, ekerancylyk bilen meşgullanýan daýhan ildeşlerimiziň we hususanam

dermanlanan oba hojalyk önumleri bilen iýmitlenýän ildeşlerimiziň saglyk taýdan howp astynda ýaşamagyna sebäp boljakdyr. Kanunlara we dolandyryş edaralaryna görä dilerlerde reseptsiz ösümlik goraýyjy önumi satmak bolanok, emma täsir ediji maddasy glifosat bolan rugstanamaly birnäçe ösümlik goraýyjy önumi dozirowkasy kesgitlenmezden reseptsiz we gözegçiliksiz ýagdaýda ulanylýar...»

Sud aklawjy Özaýyň we daýhanlaryň peýdasyna karar çykardı. Hem ekerançylyk bilen meşgullanýan daýhanlar, hem sarp edijiler arkaýynlyk bilen satylýan bu zäherden halas bolandyklaryna begenip durkalar, bu gezek derman serişdesiniň zyýanly däldigini öñe süren «Monsanto» we ministrlilik işi appellýasiýa berdi.

Izmirde çykýan «9 Eylül» gazetiniň žurnalisti Hakan Dirikiň habar bermegine görä, appellýasiýa işi usullyk bilen bozansoň, dawa täzededen 18-nji sebit adminstratiw sudunyň garamagyna berildi.

Emma has öñ aklawjy Özaýyň we egeýli daýhanlaryň peýdasyna karar çykaran sudyň düzümi-de üýtgapdi. Täze sudýalaryň usullyk bilen bozulan işe seredişlerem üýtgeşik boldy. Olar işi tersleyin ele aldylar we başlyklarynyň garşı çykandygyna garamazdan iki agzalarynyň karary bilen zäherli himikatlary öndürýän «Monsanto»-nyň we ministrligiň peýdasyna karar çykardylar.

Ýöne aklawjy Özaý göreşinden el çekerli däldi.

Bu gezegem onuň appellýasiýa beren işinde ekerançylaryň we olaryň ýetişdiren önumlerinden iýmitlenýän sarp edijileriň peýdasyna karar çykarylmasa, halkymyz kanserogen glifosat bilen zäherlenmäge dowam eder!..

Ugur DÜNDAR.

«SÖZCÜ» gazeti, 01.10.2021 ý. Oba hojalygy: maldarçylyk we ekerançylyk